

Hudební nauka pro 5.ročník ZUŠ

1.kapitola

Odvozené intervaly

Odvozené intervaly vznikají ze základních intervalů

Rozšířením čistých intervalů vznikají zvětšené intervaly, zúžením čistých intervalů vznikají zmenšené.

Rozšířením velkých intervalů vznikají zvětšené, zúžením vznikají malé.

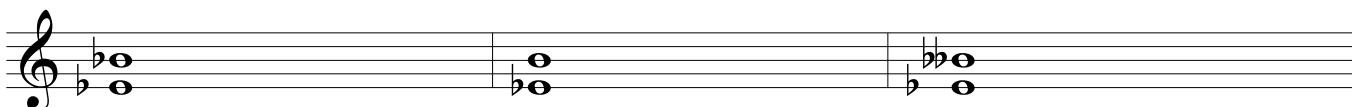

Mezi tóny c1 a g1 je čistá kvinta. Pokud chceme vytvořit zvětšenou kvintu, musíme interval rozšířit neboli zvětšit. V tomto případě zvětšíme interval pomocí křížku. C1 a g#1 je zvětšená kvinta, protože jsme ji o půl tónu "zvětšili".

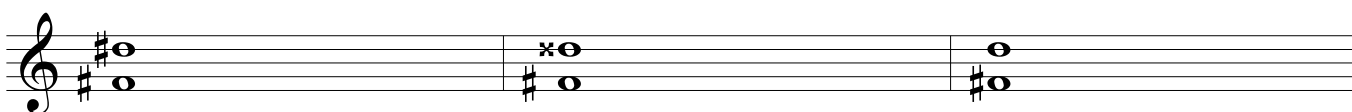

Nyní chceme ze stejného základního intervalu vytvořit zmenšenou kvintu. Chceme ji tedy zúžit, neboli zmenšit. V tomto případě interval zúžíme pomocí béčka. C1 a g#b1 je zmenšená kvinta

Pozor! Při tvoření odvozených intervalů musíme brát v úvahu podobu základního intervalu, ze kterého vytváříme odvozený interval:

Zvětšenou kvintu od tónu es1 vytvoříme tak, že zvýšíme b1 o půl tónu. Protože b je tón již snížený, zvýšíme ho odstraněním béčka. Pozor, nepíšeme odrážku! Pro vytvoření zmenšené kvinty použijeme druhé béčko, vznikne nám tedy heses. Tón b už je snížený, proto jsem ho museli snížit ještě druhým béčkem.

Obdobně postupuje i v tomto případě. Tón dis už je zvýšený, proto musíme pro zvýšení použít ještě jeden křížek a zapsat dvojitý křížek. Pro vytvoření malé sexty musíme naopak křížek odebrat.

Zvětšený a zmenšený kvintakord

Zvětšený kvintakord vytvoříme z durového kvintakordu zvýšením 3.tónu. Vzniknou

nám tak dvě velké tercie nad sebou. Zmenšený kvintakord vytvoříme z mollového

kvintakordu snížením třetího tónu. Vzniknou tak dvě malé tercie nad sebou.

T5 dur T5 zvětšený T5 moll T5 zmenšený

Vytvoř od každého T5 zmenšený a zvětšený T5:

Four musical staves are provided for the exercise. The first staff starts with a diminished T5 triad (F#4, A#5, C#6) and an augmented T5 triad (F#4, A5, C#6). The second staff starts with an augmented T5 triad (F#4, A5, C#6) and a diminished T5 triad (F#4, A#5, C#6). The third staff starts with a diminished T5 triad (F#4, A#5, C#6) and an augmented T5 triad (F#4, A5, C#6). The fourth staff starts with an augmented T5 triad (F#4, A5, C#6) and a diminished T5 triad (F#4, A#5, C#6).

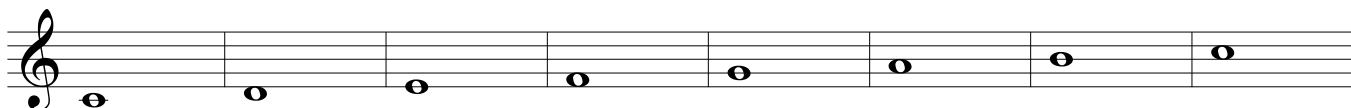
2.kapitola

Dominantní septakord a jeho obraty

Dominantní septakord (D7) je tvořen čtyřmi tóny. Vzniká na 5.stupni durové stupnice. Na tomto 5. stupni vytvoříme durový kvintakord a následně přidáme malou septimu.

Příklad.:

Vytvoř D7 ze stupnice C dur:

5.tón

Pátým tónem ve stupnici je tón g1.

Od tohoto tónu vytvoříme durový kvintakord (nyní jsme na chvíli ve stupnici G dur

Následně přidáme malou septimu od tónu g.

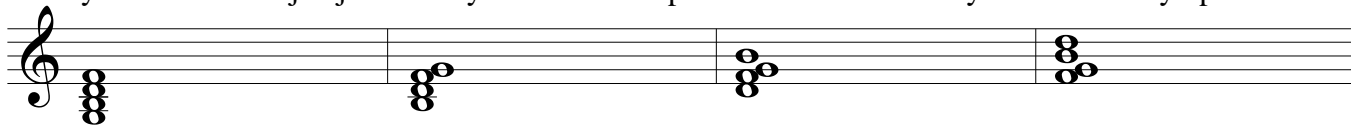
Stejně jako T5 má i D7 svoje obraty:

dominantní kvintsextakord D65

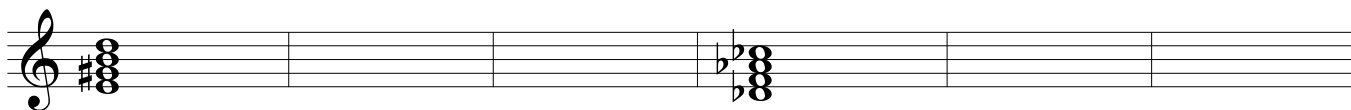
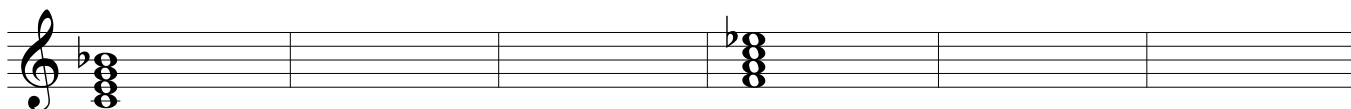
dominantní terckvartakord D43

dominantní sekundakord D2

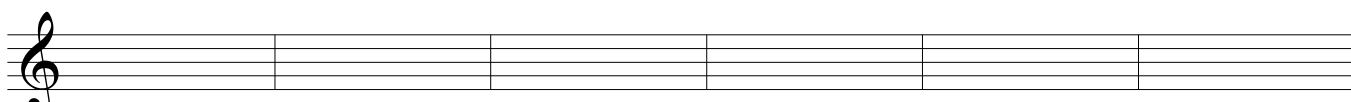
Obraty D7 se tvoří stejně jako obraty T5. První tón přesunememo oktávu výš a ostatní tóny opíšeme:

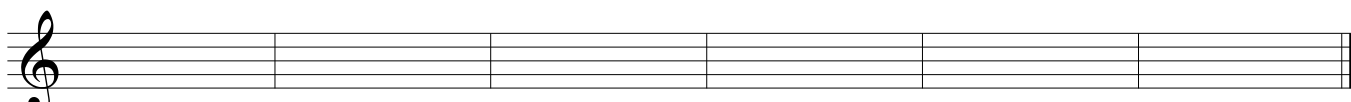
D7 D65 D43 D2

Vytvoř D7 a jeho obraty z následujících stupnic:

As dur B dur

H dur D dur

3.kapitola

Motiv

Motiv je krátký, výrazný, poměrně ucelený hudební úryvek, jehož hlavní složkou je obyčejná melodie a rytmus. Je základní myšlenkovou jednotku. Motiv zabírá nejčastěji 1 – 2 takty. Ve skladbě se motiv obvykle opakuje, buď v původním tvaru nebo v různých obměnách.

1.motiv 1.motiv 2.motiv 2.motiv 3.motiv

Allegro comodo

p

Lento

B. Smetana

f

Téma

Téma je několika taktová výrazná melodie, zřetelně ohraničená a osobitá. Každé téma lze rozlišit na motivy. Ve skladbě bývá mnoho motivů, témat jen několik.

Allegro con fuoco

A. Dvořák

The image shows two staves of musical notation for a piece by A. Dvořák. The first staff is in G major (one sharp) and 2/4 time. It begins with a forte (*ff*) dynamic. The melody consists of quarter and eighth notes. The second staff continues the melody, featuring a triplet of eighth notes and ends with a forte (*ff*) dynamic.

Rondo

Rondo (it.kruh) je forma, v níž se hlavní myšlenka několikrát opakuje a její návraty jsou prokládány různými kontrastními myšlenkami. Většinou sestává ze 3 různých myšlenek (A, B, C), přičemž hlavní (A) se nejméně třikrát opakuje. Nejjednodušší rondové schéma je tedy ABACA. Jeho díly na sebe většinou přímo navazují. Existuje malé rondo, velké rondo, prosté vyšší rondo, vyšší nebo nižší sonátové rondo.

Variace

Variace neboli téma s variacemi je skladba, kde se téma neustále opakuje ve stále nových obměnách (variacích). V praxi se variace číslovají. Téma variace bývá melodické s jednoduchou harmonií. Skladatelé mohou vytvořit nové téma, nebo často také přebírají téma ze svých skladeb nebo ze skladeb jiných autorů., např. J. Brahms napsal Variace na téma N. Paganiniho. Uplatňují se čtyři druhy variací-variace ornamentální, charakteristické, volné a kontrapunktické. Variace jsou většinou poskládané od nejjednodušších po nejsložitějších, existují ale také variace poskládané naopak.

The image shows three staves of musical notation for a piece by Fr. Chopin. The first staff is in G major (two sharps) and 3/4 time, marked 'Andantino' and 'mf'. The second staff starts at measure 4 and features a forte (*sf*) dynamic and triplet markings. The third staff starts at measure 7 and continues the melodic line with triplet markings.

(Var. 1) [Con anima]

(16) *mf*

10

22

(Var. 4) [Con brio]

(65) *mf*

68 *staccato*

70

72

Fuga

Fuga (lat. běh) je několikadílná vícehlasá skladba, které je vybudovaná na základě imitace tématu, které postupně prochází všemi hlasy podle určitých pravidel. Nejčastěji se vyskytují tříhlasé a čtyřhlasé fugy s jedním tématem. Podle počtu témat odlišujeme fugu jednoduchou, dvojitou, trojitou, atd. Fuga má tři části: expozice, provedení a závěr. V expozici se představuje téma postupně ve všech hlasech v hlavní a dominantní tónině. V provedení se téma uvádí v dalších tóninách, v závěru skladba vrcholí v hlavní tónině. V expozici je téma doprovázeno protivětou. Téma v hlavní tónině se nazývá dux (vůdce) a téma v dominantní tónině se nazývá comes (průvodčí). Pořadí hlasů se nazývá reperiuse.

V provedení je téma citováno v jiné tónině, než v tónině hlavní nebo dominantní. Těsna je umělá imitace tématu, to znamená, že téma začne v jiném hlase, než dozní v předchozím hlase.

Sonáta

V období baroka se slovem sonata označovaly různé druhy instrumentálních skladeb. Klasická sonáta je obvykle 3-4 větá skladba lehčího charakteru. Sólista je doprovázen druhým nástrojem, nejčastěji klavírem. 1. věta bývá rychlá, obvykle psaná v sonátové formě. 2. věta je pomalá, klidná, 3. věta je finální, rychlá. První a poslední věta bývá nejčastěji ve stejné nebo stejnojmenné tónině, pomalá věta je psaná nejčastěji v tónině dominantní nebo subdominantní.

Sonátová forma

Název sonáta pochází z italského slova sonare (=hrát, zvonit). Se sonátovou formou se můžeme setkat ve větších samostatných jednovětých skladbách, v symfoniích nebo koncertech. Má tři hlavní části-expozici, provedení a reprízu.

V expozici se uvádějí zpravidla 3 témata-hlavní, vedlejší a závěrečné. Témata se propojují pomocí mezivět. V provedení (evoluce) se pracuje s tématy, prochází různými tóninami. Repríza je vlastně opakování expozice, témata se reprízují (opakují) v tónině hlavní.

Koncert

Italské slovo concerto znamená zápas a v hudbě se používalo v období renesance a baroka k označení skladeb s výraznými kontrasty – např. dva sbory stojící proti sobě. Tato technika se později uplatňuje v instrumentální hudbě a již ve 2.polovině 17.století se formuje do několika typů:

Koncertantní symfonie. Koncertantní symfonii tvoří 3 dílný cyklus (rychle-pomalou-rychle), většinou různé nástrojové skupiny „hrály“ proti sobě.

Concerto grosso

Concerto grosso je podoba koncertantní symfonie, kdy proti sobě stojí menší a větší skupina nástrojů

Sólový koncert s orchestrem

Sólový koncert se vyvinul z concerta grossa počátkem 18.století zásluhou především A. Vivaldiho. Převažuje zde barokní podoba koncertu, kdy se střídají kontrastní plochy v různém obsazení (sóla proti celému orchestru a jeho skupinách). V období klasicismu se vytváří nová podoba koncertu, kdy se propracovává virtuosní stránka sólového partu. Klasický koncert je třívětý, první věta je v sonátové formě, druhá věta v klasické trojdílné formě (ABA) a třetí věta pak ve formě ronda. Nejdříve sólista vedl melodii a orchestr pouze doprovázel, později se zvyšuje úloha orchestru a dochází k vyvážení obou složek. V průběhu 19.století se stále zvyšují požadavky na virtuositu hráče, koncert se stává spíše symfonií se sólovým nástrojem. Ve 20. století se navazuje na všechny předchozí směry.

Dějiny hudby

Středověk

Středověké umění je poznamenáno vítězstvím křesťanství, všeobecnou kulturní nadvládou církve a má proto výrazně duchovní charakter. Umění je rozděleno na duchovní a světské a jediná oficiální literatura je latinská. Ve 12.st. nastává změna – nadvláda církve je omezena a do kulturní oblasti zasahuje šlechta a později také bohaté měšťanstvo. Středověká hudba se dělila na dvě linie: křesťanský chorální jednohlas a raná středověká světská hudba.

Raný křesťanský zpěv tvořily žalmy, hymny (chvalozpěvy), Vzájemným působením hymnů a žalmů vznikla určitá anarchie v liturgické hudbě, která byla omezena až zásahem Ambrože (milánský biskup ze 4.století). Zpěv této doby bývá nazýván ambrosiánským chorálem. Za zakladatele dnešního liturgického zpěvu je považován Papež Řehoř (Gregorianus; 6.století), který zrevidoval dosavadní liturgický zpěv = gregoriánský chorál. Gregoriánský chorál je jednohlasý zpěv římskokatolické církve a největší uplatnění našel v náboženském obřadu. Do 11.-12.století se rozšířil po celé Evropě.

Pronikání křesťanství do jiných zemí, kde lidé nerozuměli latině mělo za následek vznik lidové duchovní písně v národních jazycích. V 11.století již vznikaly první duchovní hry na biblická témata.

Středověká světská hudba byla vlivem církve na nízké úrovni. Až do 11.století bylo postavení hudebníků velmi nízké, často žijí na okraji společnosti. Od 12.století se jejich postavení mění, vstupují do cechů a jsou často ve službách města, šlechticů nebo bohatých měšťanů. Vzniká tzv. rytířský zpěv, který provozovali trubadúři, truvéři a minnesengři. Tématy rytířských zpěvů byly zejména hrdinské a milostné náměty. Střediskem milostné lyriky byla především Francie.

První dvojhlas najdeme už v 9. století-souběžné postupy kvint nebo kvart. Nejdříve byly povolené pouze intervaly 1, 4, 5, 8, později s používaly i ostatní intervaly.

13.století patřilo nespokojené generaci, která pojmenovala staré období názvem ars antiqua a nové období názvem ars nova. Hudební jazyk ars novy je svěžší, lidovější. Melodie plyne volněji a jasněji. Nejvýznamnější představitel ars novy byl Guillaume de Machaut, který napsal Notredamskou mši, čtyřhlasou skladbu, která je jednou z prvních vícehlasých mší v historii. Ve 14.století bylo „trendem“ podporování umění. K nejznámějším formám patří ballata, caccia, a madrigal.

Česká kultura 10.-14.století je nejsilnější ve výtvarném umění, hudební památky jsou kusé a většina je církevního charakteru. Oficiální církevní hudbou je gregoriánský chorál, který se u nás

objevil již v od 9. století. Největší rozkvět probíhal ve 13. a 14. století za arcibiskupa Arnošta z Pardubic. Lidová tvorba světská a duchovní lidová píseň byla od součástí lidové zábavy. Umělá hudba světská a duchovní se pěstovala za vlády posledních Přemyslovců, kdy se na panovnickém dvoře pěstoval minnesäng a dále za Lucemburků (Jan Lucemburský a Karel IV.), kdy u nás ustupuje německý vliv a pronikají k nám vlivy italské a francouzské hudby. Dochované památky: Hospodine, pomiluj ny, Svatý Václave, Ktož jsú boží bojovníci-lidová tvorba duchovní Andělíku rozkochaný, Dřevo se listem odieva-světská umělá hudba

Renaissance

Základním pojmem renesance je humanismus. Humanismus je směr, který se zaměřuje na člověka a podporuje rozvoj poznání a věd. Renaissance jako taková se inspiruje antikou. Kolébkou renesance se stává Itálie. V hudbě má stálý význam vokální hudba. Hudba hraje důležitou úlohu v životě (králové, knížata), je neodmyslitelná součástí každodenního života na dvorech, i v měšťanských kruzích. Je kladen důraz na všeobecný rozhled a vzdělání, kultura, znalost řeči, zběhlost ve filozofii. Instrumentální hudba byla provozovaná hlavně pro zábavu, hlavním nástrojem byla loutna. U instrumentální hudby známe hudbu doprovodnou (drnkací nástroje), taneční a hudbu čistě instrumentální. Tzv. benátská škola rozvíjí ansámblovou hru, kde se objevují dechové, smyčcové a jiné nástroje.

Gregoriánský chorál ustupuje, skladby se začínají dělit na takty, středisky hudby nejsou jen chrámy, ale také panovnické a šlechtické paláce

Renesanční hudba je spojena s pojmem nizozemská škola, kterou tvořili hudebníci žijící na území dnešního Nizozemska, části Belgie a Francie. Nejdůležitějšími formami jsou mše, moteta, žalmy, madrigaly a chanson.

Nejvýznamnější skladatelé renesance byli **Guillaume Dufay, Johannes Ockeghem, Jacob Obrecht, Josquin Desprez, Giovanni Pierluigi da Palestrina, Orlando di Lasso.**

Česká hudební renesance

Centry hudby jsou stále kostely, chrámy a kláštery, ale také školy. Při měšťanských domech vznikají tzv. literátská bratrstva-sbory, které tvoří vzdělané měšťanstvo. Ústřední místo měla stále duchovní píseň. Střediskem hudby byly kromě již zmíněného také Pražský hrad, který se v době vlády Rudolfa II. stal centrem hudebního života. Vznikla Rudolfinská kapela, která sdružovala hudebníky z celé tehdejší Evropy. Představitelem byl například Kryštof Harant z Polžic a Bezdrůžic.

Hudební názvosloví

V hudebním názvosloví se používá nejčastěji italština, která je takovým mezinárodním hudebním jazykem. V současné době se ale také můžeme setkat s užitím angličtiny nebo němčiny.

Tempová označení

Označují, jak rychle se má skladba podle pokynů skladatele hrát. Vedle tempa často najdeme také číselné označení, které nám b líže určí rychlost skladby. Číslo určuje počet „tuknutí“ metronomu za minutu.

Následující tempová označení mají přidané metronomické hodnoty:

40 - grave - vážně, těžce

44 - largo - široce

50 - lento - rozvláčně, zdlouha

54 - adagio - pomalu, zvolna

60 - larghetto - poněkud široce

63 - andante - volně, krokem

69 - andantino - poněkud volně, trochu rychleji než andante

84 - maestoso - důstojně, velebně, majestátně

88 - moderato - mírně

106 - allegretto - poněkud veselé, méně rychle než allegro

120 - animato, animando - oživeně

132 - allegro - vesele, rychle

144 - allegro assai - značně rychle

152 - allegro vivace - rychle a živě

160 - vivace, vivo - živě

184 - presto - rychle, úprkem

208 - prestissimo - co nejrychleji

Pro postupné změny tempa užíváme následující výrazy:

accelerando - znenáhla zrychlovat, zároveň většinou i zesilovat

stringendo - naléhavěji, zrychlovat

ritardando, rit. - zpomalovat, zvolňovat

diminuendo - zpomalovat a zároveň zeslabovat (tempové i dynamické označení)

Všechny tempové výrazy mohou být ještě dále upřesněny a zpřesněny:

simile - podobně

ma non troppo - ale ne příliš

poco - trochu, málo

molto - mnoho, velice

più - více

non tanto - ne tolik

un poco - poněkud

senza - bez

Označení přednesu

Označuje, jakou náladou a jakým stylem se má sklaba podle pokynů skladatele hrát. Opět se nejčastěji setkáváme s označením v italském jazyce, dále také v angličtině nebo v němčině.

alla marcia - pochodem, v tempu pochodu

amoroso - milostně, láskyplně, vroucně

animato - oživeně

calmo - klidně

cantabile - zpěvně

comodo - pohodlně

con brio - s jiskrou, jaře

con fuoco - s ohněm, ohnivě

con moto - pohyblivě

dolce - sladce, jemně

doloroso - bolestně

energico - rozhodně

eroico - hrdinsky, bohatýrský

espressivo - výrazně
furioso - zběsile, zuřivě
giocoso - hravě, žertovně, vtipně
grandioso - velkolepě, nádherně
grazioso - půvabně
leggiero - lehce, hravě
maestoso - majestátně
misterioso - tajemně
morendo - zmíravě, zhasínavě
pesante - závažně, těžce
semplice - prostě, jednoduše
scherzando - žertovně
triste - smutně

4.kapitola

Baroko

Název baroko pochází ze slova barocco -perla, z počátku znamená též bizarní, nezvyklý umělecký sloh 17. až poloviny 18.století. Baroko je svázáno s nástupem katolické církve. V každé zemi se baroko vyvíjelo jinak. Ve Francii se například baroku příliš nedařilo, naopak Itálie je považována za jeho kolébkou, z ní se baroko postupně šíří do dalších evropských zemí. Baroko samozřejmě paralelně probíhá ve všech uměleckých slozích. Nejvíce se projevuje v malířství, sochařství, architektuře a samozřejmě v hudbě.

Počátky baroka najdeme již v 16. století, svůj největší rozkvět prožívá v 17.století, od 20.let 18.století již ústí v rokoko.

Vokální a vokálně-instrumentální hudba

Podstatou barokní hudby se stala doprovázená monodie, tzn. melodie doprovázená harmonií. Zasadím mezníkem byl vznik nových hudebních forem. Nejzásadnější byl asi vznik opery a její následná reforma. První pokusy o operu byly nevýrazné. První dochovanou operou je Euridice od Jacopa Periho, která vznikla roku 1600. Toto dílo ještě není operou, jakou známe dnes, ale ve své době zaznamenala obrovský úspěch. Byla to v podstatě pastýřská hra, ve které se střídaly sólové zpěvy, dialogy, sbory a tanec. Název této předchůdkyně opery byl drama per musica (drama s hudbou).

Prvním skutečným operním skladatelem byl Claudio Monteverdi. Monteverdi přináší do svých oper silnou citovost a rozšíření všech hudebních složek.

Dalším reformátorem opery byl Christoph Wilibald Gluck. Jeho první reformovanou operou je Orfeo z roku 1762. Jeho opery se navrátily ke svým hudebně.-dramatickým kořenům, užívá velké sbory, orchestrální mezihry a později také přehry. Základem orchestru zůstávají smyčcové nástroje, ale Monteverdi využívá také dechových nástrojů.

Kromě opery vznikly také další barokní formy. Mezi vokálně instrumentální skladby patří oratorium, kantáta a mše. Oratorium má nejčastěji náboženský námět. Jednotlivé postavy vstupují do děje pouze svou árií, recitativem nebo sborovou částí, protože se nejedná o provedení scénické, ale pouze koncertní. Obdobou oratoria je kantáta, která má dvě podoby cantata da camera (světská) a cantata da chiesa (chrámová). Kantáta je skladba složená z několika částí, které na sebe navazují.

Instrumentální hudba

Instrumentální hudba v baroku konečně přestává být pouhým doprovodem vokální hudby a začíná se osamostatňovat. Velký rozvoj instrumentální hudby nastává ve druhé polovině 17.století. K rozvoji instrumentální hudby také přispěla zvyšující se nástrojová technika, tedy zdokonalování hudebních nástrojů.

V baroku vznikly další nové instrumentální hudební formy:

Barokní sonáta

Barokní sonáta je odlišná od sonáty jak jí známe dnes. Název pochází od italského slova sonore - znít. Původní barokní sonáta existovala ve dvou podobách. Sonáta světská (sonáta da camera) a sonáta chrámová (sonáta da chiesa). Dále existovala sonáta sólová (sólový nástroj s doprovodem cembala a violoncella) a sonáta triová (dva melodické nástroje a doprovod cembala).

Concerto grosso

Concerto grosso byla několikavrstvá skladba, v níž stály proti sobě dvě zvukově kontrastní skupiny.

Sólový koncert

Vzniká téměř současně s concertem grossem. Sólovými nástroji jsou nejčastěji housle, viola da gamba, varhany a klavír, později se přidávají další nástroje. Sólista byl většinou doprovázen orchestrem.

Fuga

Fuga je jednou z nejzajímavějších barokních forem. Je založena na imitaci tématu, které postupně prochází všemi hlasy. Podle počtu hlasů můžeme rozeznat fugy jednoduché, dvojité, trojitě a čtyřnásobné. Podle počtu hlasů rozeznáváme fugu dvouhlasou až šestihlavou.

Barokní suita

Spojením několika tanců do jednoho cyklu vznikla suita. Původně se jednalo o dvojici tanců, kdy pomalou a v sudém taktu hranou pavanu vystřídal třídobá rychlá gagliarda, jež zpracovávala hudbu pavanu. Jak se měnila obliba tanců, proměňovala se i suita. Ustálilo se užití čtyř tanců: allemanade, courant, sarabande a gigue. K nim se přidávaly další tance, nebo také části netaneční.

Barokních skladatelů bylo velké množství. Nejvýznamnější byli Antonio Vivaldi, Georg Friedrich Händel a Johann Sebastian Bach.

Antonio Vivaldi (1678-1741)

Byl nejvýznamnějším skladatelem italského baroka. Vivaldi se vzdal svého kněžského povolání a věnoval se pouze skladatelské tvorbě. Působil jako hudebník v Ospedale della Pieta v Benátkách . Později se uplatnil také jako operní skladatel, zemřel v bídě ve Vídni.

Svou bohatou tvorbou (cca 700 děl) ovlivnil celé vrcholné období hudebního baroka. Napsal 40 oper, přes 60 chrámových skladeb. Nejbohatší je jeho instrumentální tvorba-napsal velké množství sonát koncertů a symfonií. Celosvětově proslulou skladbou se stalo concerto grosso Čtvero ročních dob.

Georg Friedrich Händel (1685-1759)

Tento německý skladatel se narodil roku 1685 v Halle. Už v sedmnácti letech se stal varhaníkem v hallském dómu. Händel ale toužil po velkém světě, stává se houslistou, cembalistou a poté operním skladatelem v Hamburku. Už zde začíná se svou dráhou operního skladatele. Svou operní skladatelskou techniku si poté vylepšuje v Itálii, kde pobývá 3 roky. Stává se kapelníkem v Hannoveru a později se dostává dokonce do Londýna, kde se stává prvním hudebníkem Londýna. Händel měl v Londýně velký úspěch, založil zde Royal Academy of Music, která existuje dodnes. Zpočátku se zaměřuje převážně na opery, později skládá i instrumentální díla. Po oslepnutí stále ještě diriguje. Umírá roku 1759.

dílo:

Vodní hudba, Hudba k ohňostroji, opery: celkem 44-Rodelinda, Tamerlano, bohatá komorní a sólová tvorba

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Je jeden z největších skladatelů všech dob. Jeho dílo bylo objeveno v podstatě až v 19.století, do této doby bylo jeho dílo veřejnosti utajeno. Felix Mendelssohn-Bartholdy provedl roku 1829 Matoušovy pašije a tím bylo Bachovo dílo veřejností postupně objevováno.

Narodil se roku 1685 v Eisenachu do hudební rodiny. Již od dětství byl veden k hudbě a již v osmnácti letech se stal houslistou ve Výmaru a poté varhaníkem v kostele v Arn. Bach působil jako varhaník a houslista na mnoha místech, všude však působil jako služebník svého pána. Za vrchol svého hudebního působení považoval službu v Köthenu, kde měl jak výborný plat, tak skvělé podmínky pro své umělecké působení. Za jeho působení v Köthenu vznikají jeho nejlepší skladby. Z důvodu různých změn odchází roku 1723 do Lipska, kde působil jako kantor u kostela sv Tomáše a sv. Mikuláše. Zde mu prostředí tolik nepřálo. Měl mnoho povinností a také problémy

s nadřizenými. Poslední rok života mu ztrpčovala oční choroba, ale stále se věnoval komponování. Bach zemřel roku 1750. Jeho smrtí se pomyslně uzavírá baroko.

Dílo:

houslové, flétnové a jiné sonáty pro sólový nástroj s doprovodem

Braniborské koncerty

Dobře temperovaný klavír (v reakci na reformu klavíru)

bohatá klavírní a varhanní tvorba

Matoušovy a Janovy pašije

Bachovy skladby nesou označení BWV, Bach Werke Verzeichnis, (Bachův seznam děl), obdoba dnešních opusových čísel.

České baroko

Situace v Českých zemích (třicetiletá válka) příliš nepřála umění. Zůstala zde polovina původního obyvatelstva, mnoho vzdělanců odešlo do zahraničí. Nejdůležitějšími středisky hudby jsou chrámy a kláštery. Šlechtické zámky se staly centrem světské hudby. Nejslavnější byla kapela v Kroměříži, kde působili významní skladatelé **P.J. Vejvanovský** a **H. Biber**. **Adam Václav Michna z Otradovic** byl významný skladatel 1. období (1600-1650) se svými sbírkami *Loutna česká*, *Česká mariánská muzika* nebo *Svatováclavská mše*. **Pavel Josef Vejvanovský** je osobností 2. období (1650-1700), dnes jsou velmi populární jeho skladby s velkým podílem žesťových nástrojů. Třetí období je ohraničené lety 1700-1750 a jeho nejvýznamnějšími představiteli jsou **Bohuslav Matěj Černoorský** a **Jan Dismas Zelenka**. Z díla Černoorského se zachovalo pouze několik varhanních děl, Zelenku můžeme zařadit mezi světové skladatele. Působil v Praze a ve Vídni, dosáhl značné skladatelské i hráčské virtuozity, ale nebyl nikdy doceněn. Napsal přes 180 velkolepých vokálních děl. Z jeho hudby čerpal i Bach.

Klasicismus

Název klasicismus pochází z latinského slova classicus - přeneseně dokonalý, harmonický a vyrovnaný. Klasicismus je styl období 18. a začátku 19.století, přesněji 1750-1827 (1750 smrt Bacha, tedy konec baroka a 1827 smrt Beethovena, tedy konec klasicismu.) Klasicismus se nejvíce projevuje v architektuře a také v literatuře, kde bývá spojován s osvíceným racionalismem. V architektuře, sochařství a malířství je jasná jeho inspirace antikou. Ostře řezané linie a přesnost je symbol klasicismu.

Klasicismus je ve velké míře projevuje také v hudbě. Baroko vyniká polyfonií a velkou složitostí, naopak klasicismus je zjednodušený lehčí, jaksí symetrický a přesný. Harmonie je prostší a rytmika živější a přehlednější. Barokní formy jsou vystřídány novými formami a stávající formy jsou pozměněny. Hudba se stává především zábavou, vznikají komorní soubory a komorní hudba. Nejznámějšími skladateli klasicismu jsou skladatelé tzv. vídeňské školy. Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart a Ludwig van Beethoven.

Joseph Haydn (1732-1809)

Nejstarší skladatel z vídeňské trojice se narodil v roce 1732 v Rohrau v Rakousku. Působil ve Vídni, v sedmnácti letech byl propuštěn a protloukal se životem. V roce 1755 se mu podařilo dostat se do šlechtických služeb, a to u Fürtenberga.. Roku 1759 se stal kapelníkem u hraběte Morzina. Existenční zabezpečení mu dalo větší klid na práci a jeho skladby začínaly pronikat na veřejnost. Zemřel roku 1809. Tvorba Josepha Haydna je obrovská. Napsal na tisíc skladeb. Největší význam mají jeho komorní díla (*celkem 83 smyčcových kvartetů, tria, dua a houslové sonáty*) a *symfonie (6 pařížských a 12 londýnských symfonií)*. Z vokálních děl jsou nejceněnější jeho mše a oratoria (*Stvoření světa, Roční doby*)

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Narodil se roku 1756 do rodiny skladatele Leopolda Mozarta, který podporoval synův talent. Již ve čtyřech letech hrál na klavír a v šesti letech začal komponovat vlastní skladbičky. Roku 1761 Wolfgang poprvé veřejně vystoupil se svou starší sestrou Annou. Anna hrála na housle a Wolfgang na klavír. Vystoupení vzbudilo velkou senzaci a následně otec připravil turné po Evropě. Roku 1768 zkomponoval svoji první operu Bastien a Bastienka. Posléze Mozart odjíždí studovat do Itálie (mimo jiné u českého skladatele Josefa Myslivečka). Je inspirován Haydnovo hudbou. Po návratu do Salcburku byl jmenován koncertním mistrem a varhaníkem. Mozart později odchází ze služeb arcibiskupa a stává se umělcem na volné noze. Komponuje Figarovu svatbu, která měla nesmírný

úspěch v Praze. Mozart dokonce pobýval v Praze. Praze také věnoval svoji další operu Don Giovanni, která byla také velmi úspěšná. V posledních letech života vznikla i opera Kouzelná flétna a Requiem, které Mozart nestihl dokončit a dokončil jej za něj jeho žák Sussmayer. Ve své podstatě byl Mozart celý život svobodným umělcem, i když do jisté míry závislý na šlechtě a jejich rozmarech. Sám vedl rozmařilý život, který jej později přivedl do nesnází, umírá roku 1791 a je pohřben do hromadného hrobu.

Mozart za svůj život napsal celkem 626 skladeb. Celkem 18 oper, přes 100 vokálních skladeb, 49 symfonií a mnoho koncertů - houslový, fagotový, klarinetový, flétnový, hobojový nebo pro lesní roh. Také komorní hudba je velmi obsáhlá a velmi cenná.

Dílo:

opery: *Kouzelná flétna, Figarova svatba, Così fan tutte, Don Giovanni, La clemenza di Tito*

symfonie: *Pražská, Jupiter*

24 klavírních koncertů, koncerty pro dechové nástroje

obsáhlá komorní hudba (smyčcové kvartety, houslové sonáty, a jiné skladby pro různá obsazení)

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Beethoven pocházel z hudební rodiny. Jeho otec byl tenorista kapely v Bonnu a ve svém synovi viděl zdroj příjmů a společenské prestiže. Násilím ho nutil do hry na klavír a kompozice. Dokonce svého syna měl přivazovat ke klavíru. Od svých sedmi let veřejně vystupoval jako zázračné dítě, podobně jako Mozart. V roce 1787 navštívil Vídeň, kde se setkal s Mozartem a v roce 1792 se tam usídlil na trvalo. Začal studovat u nejvýznamnějších osobností tehdejší hudby, u J. Haydna a A. Salieriho. Vedle kompozice se věnoval pedagogické práci. Měl své příznivce z řad šlechticů, ale vždy byl svobodným umělcem. Později onemocněl sluchovou chorobou a i přes značné společenské postavení trpěl velkým hmotným nedostatkem. Roku 1816 zcela ohluchl, avšak stále pokračoval ve komponování. Po pokusu o sebevraždu jeho milovaného synovce Karla se zhoršil jeho zdravotní stav a Beethoven umírá roku 1827. Jeho smrtí symbolicky končí klasicismus.

Beethoven nebyl v komponování tak plodný jako jeho předchůdci Mozart a Haydn. Beethovenova hudba je jakýmsi předělem klasicismu a romantismu, jeho skladby překračují hranice klasicismu směrem k romantismu. Beethoven jako první začal používat opusová čísla (opus=dílo). Jeho tvorba čítá na 138 opusů a dále přes 200 skladeb bez opusových čísel.

Dílo:

9 symfonií

opera Fidelio

rozsáhlá komorní tvorba, koncerty

klavírní a houslové sonáty

vokální hudba - Missa solemnis, oratorium Kristus na hoře Olivetské

Český klasicismus

České země jsou v období klasicismu pod vlivem nepříznivých podmínek a bohužel nemohou soupeřit s evropskými zeměmi a jejich kulturou. Hudba je vytlačovaná ze škol. Jedním z hlavních středisek hudby stále zůstává chrám. Hudba ve šlechtických rezidencích plnila převážně zábavnou funkci a měla víceméně soukromý ráz. Kapely byly poloprofesionální, větší význam měly kapely v Roudnici nebo v Telči. Skladatelé pocházely zejména z řad varhaníků, kapelníků a houslistů. Nepříznivá sociální situace a také politické a náboženské důvody způsobily téměř hromadnou emigraci hudebníků do celé Evropy. Tito vynikající hudebníci sice šířili dobré jméno české hudby, zároveň byla o ně ochuzena domácí hudební kultura.

K nejvýraznější skupině emigrantů patřila tzv. manheimská škola. Tuto skupinu tvořili *Jan Václav Stamitz, František Xaver Richter, Jiří Čert a Antonín Fils*. Z berlínské emigrace měla největší význam rodina Bendů. *František Benda, Jan Jiří Benda a Jiří Antonín Benda*, který byl významným skladatelem období klasicismu. V Itálii se usadil *Josef Mysliveček*, přezdíváný *Il divino boemo* (Božský Čech), který byl také jeden z Mozartových učitelů. Napsal na 30 oper a významná je jeho orchestrální a komorní tvorba. Z pařížské emigrace vyniká zejména *Jan Ladislav Dusík, Antonín Rejcha a Jan Křtitel Krumpholz*. Dusík byl vynikající klavírní virtuos a koncertoval po celé Evropě a jeho klavírní skladby jsou velmi ceněné. Rejcha vyučoval na pařížské konzervatoři a pedagogicky působil na Berlioze, Gounoda nebo Francka. Krumpholz se proslavil především jako harfista a reformátor harfy, zdokonalil její pedálovou techniku. Nejvíce skladatelů se usadilo ve Vídni, za zmínku stojí *Jan Křtitel Vaňhal, František Kramář* nebo *Jan Václav Hugo Voříšek*.

Domácí produkce není tak výrazná jako tvorba emigrujících skladatelů. Nejvýznamnější postavou byl *František Xaver Brixi*, který byl kapelníkem u sv. Víta v Praze. Za svůj život napsal 500 skladeb, mezi nimiž převládají chrámová díla. *František Xaver Dušek* byl pražský klavírní pedagog (u něj bydlel Mozart za svého pobytu v Praze). Zajímavou osobností je *Václav Jan Tomášek*, který svým raným romantickým stylem působil na Smetanu. *Jakub Jan Ryba* byl komponujícím kantorem, velkou popularitu si získala jeho Česká vánoční mše.

5.kapitola

Romantismus

Období klasicismu střídá nová umělecká etapa-romantismus. Jeho nástup úzce souvisí se změnami ve společnosti, ve které svůj vliv postupně ztrácí aristokracie a nahrazuje ji měšťanstvo. Dochází k liberalizaci obyvatelstva a zmírňování rozdílů mezi jednotlivými vrstvami obyvatelstva. Vlivem velkého společenského rozmachu se umělci stávají soběstačnými a do jisté míry nezávislími. Návštěva koncertů není pouze výsadou šlechty, ale nyní i měšťanstva.

K velkému rozvoji dochází v mnoha oblastech hudby. Značný význam má vznik hudebních škol – konzervatoří. Pomineme-li konzervatoř v Paříži (od roku 1783), tak jednou z prvních uměleckých škol v Evropě byla Pražská konzervatoř (od roku 1811). Pro potřeby hudební výuky vzniká nepřehledné množství nejrůznějších škol a etud (např. klavírní etudy skladatele českého původu Carla Czerného, houslové etudy Otakara Ševčíka, trumpetové etudy Jeana Bapty Arbana atd..).

Na vzestupu je také koncertní umění, z nejznámějších virtuózů jmenujme houslistu Niccolo Paganiniho a klavíristu Férence Liszta. Staví se nové koncertní sály (např. Musikverein ve Vídni-1812, Rudolfinum-1885, Carnegie Hall v New Yorku-1891) a operní domy (Vídeňská státní opera-1869, Opera Richarda Wagnera v Bayreuthu-1873, Národní divadlo-1881).

K velkému rozkvětu dochází také v oblasti hudebních nástrojů. Objevuje se celá řada nových nástrojů: klavír, saxofon, sedmipedálová harfa, tuba, anglický roh, všechny žesťové nástroje s písty apod. Žesťové nástroje prochází velkou proměnou už na počátku 19. století. Jsou opatřeny ventily, což jim umožňuje zahrát všechny tóny v celém rozsahu. Podobně tomu bylo u dechových nástrojů dřevěných, které ve 40. letech 19. st. svým systémem zdokonalil Theobald Böhm. Vznikají tak žesťové a dřevěné nástroje, jak je známe dnes.

Tento vývoj dechových nástrojů byl mimo jiné podnětem vzniku vojenských dechových hudeb. Tradiční formou pro tato uskupení byl pochod, mezi nejznámější patří „*Radeckého pochod*“ Johanna Strausse z roku 1848.

V symfonických tělesech dochází k rozšiřování instrumentáře a zmohutňování orchestrálního zvuku. Kromě již zmiňovaných dechových nástrojů má v orchestru trvalé místo harfa, rozrůstá se také skupina bicích nástrojů (např. tam-tam, gong, zvony atd.). Orchestry, co do počtu hudebníků, se rozrůstají do obřích rozměrů. Uvedme pro příklad Symfonii č. 8 „Tisíců“ Gustava Mahlera, při jejíž premiéře účinkovalo 150 orchestrálních hráčů a 850 zpěváků (sóla a sbory). Můžeme říci, že v období romantismu dosáhla symfonická hudba a také symfonie jako forma svého vrcholu.

Podobně tomu je také v žánru opery. Rozšíření orchestrálního instrumentáře vedlo zesílení s sebou větší nároky na pěveckou techniku. Mezi největší operní romantické autory řadíme Richarda Wagnera, Giuseppe Verdiho a Giacoma Pucciniho.

Romantismus přináší také některé nové hudební formy, např. symfonickou báseň či romantickou píseň (zakladatelem Franz Schubert). Velkým vývojem prochází opera, ve které se často

objevují národní prvky (např. opera B. Smetany – Prodaná nevěsta).

První díla tohoto období vytvořili skladatelé německého romantismu: Franz Schubert, Carl Maria von Weber, Felix Mendelssohn-Bartholdy a Robert Schumann. Dalšími velkými německými romantiky byli Richard Wagner a Ferenc Liszt. Z francouzských romantiků uveďme Hectora Berlioze. V Itálii dominuje v období romantismu hudba Giuseppe Verdiho. Dochází také k profilování národních kultur a vzniku tzv. „národních škol.“ Ty se snaží zbavit vlivu západoevropské hudby (Německo, Itálie, Francie), čerpat ze svého národního umění a vybudovat svojí podobu. Vytrácí se tak univerzalita hudby klasických autorů a dochází k vzniku národních kultur. Z těchto škol jmenujme např. „polskou školu“: Fryderyk Chopin, „ruskou školu“: Michail Ivanovič Glinka, Nikolaj Rimskij-Korsakov, Petr Iljič Čajkovskij, „norskou školu“: Edvard Hagerup Grieg a další. Mezi hlavní představitele české národní hudby patří Bedřich Smetana a Antonín Dvořák.

Romantismus můžeme rozdělit do několika období:

Raný romantismus

Franz Schubert (1797-1828)

Byl prvním velkým romantikem. Ve Vídni studoval pod A. Salierim, ale většinu svého života byl samouk. Měl velké nadání, ale nedovedl se prosadit díky své přílišné skromnosti. Celý život měl existenční problémy. Zemřel ve velmi mladém věku 31 let.

Franze Schuberta lze považovat za zakladatele umělé romantické písně. Napsal přes 600 písní: Markéta u přeslice, Planá růže, Král duchů, Spanilá mlynářka. Jeho klavírní a komorní tvorba je také velmi rozsáhlá. Zmíníme klavírní kvintet „Pstruh“. Napsal celkem 8 symfonií, nejznámější zejména Symfonie č.7 h moll „Nedokončená“, která má pouze dvě věty.

Carl Maria von Weber (1786-1826)

Weber pocházel z rodiny divadelního podnikatele, často cestovali a tak poznal všechny stránky divadelního života. Divadlo se mu stalo celoživotním osudem. Nejdříve byl klavírním virtuosem, později se stal operním dirigentem a hudbením kritikem. Roku 1813 se stal dokonce ředitelem pražské opery a provedl Mozartovy. Později odchází do Drážďan kde vrcholí jeho kariéra a vznikají jeho reformní díla světového významu. Celý život se snažil o svébytnost německé opery a oproštění od jiných vlivů. Sám byl operním skladatelem-jeho opera Čarostřelec, Euryanthe nebo Oberon mají světový význam. Symfonická tvorba je nevýznamná, ze sólových koncertů zmíníme Klarinetový koncert Es dur.

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809-1847)

Pocházel z rodiny bohatého bankéře. Nemusel se tedy nikdy strachovat o živobytí. Jeho talent byl vždy podporován a záhy se stal významným světovým skladatelem. Roku 1829 provedl Bachovy Matoušovy pašije a tím Bacha znovuobjevil pro hudební svět. Také se stal spoluzakladatelem Lipské konzervatoře. Zemřel na nervovou chorobu.

Významným dílem jsou jeho programní předehry: Sen noci svatojánské, Klid moře a šťastná plavba, Krásná meluzína. Velmi známe jsou jeho symfonie, kterých napsal celkem 5 zmiňme například Skotskou a moll nebo Italskou A dur, které jsou inspirované jeho častými cestami. Jeho komorní tvorba je také významná.

Robert Schumann (1810-1856)

Tento skladatel dlouho váhal mezi literaturou a hudbou. Původně se chtěl stát klavírním virtuózem, ale přehnaným cvičením si zchroml ruku a tak obrátil svou pozornost k hudbě. Založil časopis Die Neue Zeitschrift für Musik, kde propagoval hudební díla svých kolegů. Později se u něj začaly projevovat příznaky duševní choroby a spáchal sebevraždu skokem do Rýna.

Dá díky svému zájmu o klavír dal vzniknout mnoha klavírním skladbám, které patří k základnímu klavírnímu repertoáru. Navázal na Schubertovu písňovou tvorbu-nejznámější písňové cykly jsou Láska básníka nebo Láska a život ženy. Napsal celkem 4 symfonie.

Novoromantismus

Novoromantismus umocnil všechny romantické tendence. Ještě více se upevnilo spojení literatury a hudby.

Hector Berlioz (1803-1869)

Tento francouzský skladatel měl být původně lékařem. I přes otcův odpor se však po příchodu do Paříže věnuje hudbě. Nejdříve studuje soukromě, později také na konzervatoři, mimo jiné pod vedení A. Rejchy. Již o 3 roky později vznikají jeho nejvýznamnější díla. Celý život bojoval s existenčními problémy, nikdy se mu nepodařilo získat adekvátní vzdělání. Snaží se uplatnit jako dirigent, ale to se mu příliš nedaří. I jeho zásluhou se v romantismu rozšiřují možnosti jednotlivých nástrojů co do kvality i kvantity.

Jako jeden z prvních utváří moderní programní hudbu. Velkolepá orchestrace a zvukové bohatství dává základ celé moderní instrumentaci. Nejvýznamnějšími díly jsou především orchestrální díla. Fantastická symfonie neboli Epizoda ze života umělce, Harold v Itálii, Romeo a Julie. Symfonické básně jsou taky známé Rob Roy, Korsár, Král Lear, Římský karneval. Z vokálně-instrumentálních skladeb jmenujme Requiem, Faustovo prokletí. Napsal také 3 opery.

Ferenc Liszt (1811-1886)

Narodil se v Maďarsku, ale je úzce spjat s Německem. Byl nejen skladatelem, ale také klavírním virtuózem. Je významným tvůrcem symfonických básní. Od dětství měl možnost věnovat se hudbě pod vedením Salieriho a Czerného, později odjíždí do Paříže a začíná koncertovat. Po smrti otce se dostává do existenčních potíží a poznává tvrdost života. Po seznámení s hraběnkou d'Agoult, s níž žije dosahuje velké proslulosti a konečně i bohatství. Stane se kapelníkem ve Výmaru, ale po neshodách odjíždí do Říma. Umírá v Bayreuthu.

Liszt proslul jako svojí klavírní tvorbou, tak i tvorbou symfonickou tvorbou. Významné jsou jeho klavírní cykly a vrcholem Sonáta h moll. Věnoval se i varhanním skladbám-Preludium a fuga B-A-C-H. Z klavírních skladeb dále jmenujme Klavírní koncert Es dur a A dur. Jeho dvě symfonie Faustovská a Dantovská navazují na tvorbu Berlioze. Největší význam mají však jeho symfonické básně, jednověté skladby bez ustálené formy. Napsal jich 13, jmenujme alespoň Co slyšíme na horách, Hamlet nebo Prometheus.

Richard Wagner (1813-1883)

Wagner studoval hudbu nejdříve soukromě, později začal studovat na lipské univerzitě. Postupně se stal sbormistrem ve Würzburgu a kapelníkem v Královci nebo v Rize. Před finančními problémy utíká do Paříže, kde se ale neprosadil. Teprve v roce byly v Drážďanech provedeny jeho opery Rienzi a Bludný Holanďan a to s obrovským úspěchem. Na základě toho byl přijat jako šéf drážďanské opery. Po zapojení do revolučního hnutí musí uprchnout do Švýcarska, kde píše svoje hlavní teoretická díla. Zde také píše svojí nejvýznamnější operní tetralogii Prsten Nibelungův. V roce 1862 ho do Vídně pozval král Ludvík II a dal mu takřka neomezené prostředky. Kult Wagnerův během času vzrůstat a vyvrcholil postavením moderního divadla v Bayreuthu, kde se dodnes provádí výhradně Wagnerovy opery.

Nejvýznamnějším díly ve tvorbě Wagnera jsou bezpochyby jeho opery. Napsal celkem 10 oper, nejznámější jsou Tristan a Isolda, tetralogie Prsten Nibelungův, Mistři pěvci norimberští, Bludný Holanďan, Tannhäuser a Lohengrin. Wagner byl operní reformátor Vrátil opeře dramatičnost a vytvořil z ní všumělecké dílo. Charakterizoval hlavní postavy a důležité dramatické situace pomocí tzv. Leitmotivů. Rozbil schematismus recitativu a árie vytvořením prokomponovaných scén a posílil funkci orchestru v opeře na symfonickou úroveň. Vedle operní tvorby byly nejvýznamnější pracemi Faustovská předehra nebo písně na texty Mathildy Wesendockové.

Klasicko-romantická syntéza

Příliš velký Wagnerův kult vyvolal na mnoha místech prudký odpor. Největšími centry protiwagnerovského hnutí se staly Lipsko, Berlín a Vídeň. Výsledkem byly snahy spojit romantický

výraz s pevnou klasickou formou. Největší osobností této klasicko - romantické syntézy se stal Johannes Brahms.

Johannes Brahms (1833-1897)

Pocházel z hudební rodiny. Jeho velký klavírní talent byl rozvíjen a již v 19 letech okouznil Liszta i Schumanna , kteří v něm viděli naději německé hudby. Po různých peripetiích se trvale usadil ve Vídni, která ho dlouho lákala. Zde si vybudoval dobré postavení , zejména u nakladatele Simrocka, dokonce se přátelil s A. Dvořákem a pomohl mu vydat jeho Moravské dvojzpěvy. Zemřel ve Vídni, pochován vedle Beethovena. Jeho skladatelský styl byl klasicky čistý, nesnažil se o přenesení básnických idejí do hudby. Navazuje na Haydna, Mozarta a Beethovena. Jeho hudba je navenek klidná a vyrovnaná, ale s bohatým myšlenkovým nábojem. Jádrem jeho tvorby jsou symfonie. Napsal 4 symfonie-1.symfonie c moll, 2. symfonie D dur, 3.symfonie F dur, Heroická, a vrcholem je 4.symfonie e moll. Ze symfonické tvorby zmiňme ještě variace na Haydnovo téma. Z koncertních skladeb je významný Houslový koncert D dur, dále vytvořil mnoho děl komorní hudby a rozsáhlá je také klavírní tvorba, populární jsou zejména Uherské tance. Vynikající je Německé requiem nebo Čtyři vážné zpěvy.

Anton Bruckner (1824-1896)

Bruckner je protipólem Brahmsa a pokračovatelem Wagnera. Zaměřuje se především na symfonickou tvorbu. Jeho povolání bylo varhaník, byl také profesorem varhan, harmonie a kontrapunktu na vídeňské konzervatoři. Byl bezvýhradným Wagnerovým obdivovatelem. Díky tomu měl ve Vídni těžké postavení. Svůj život dožil na výsluní slávy. Napsal 9 velkých symfonií, nejpopulárnější a nejlepší je 7.symfonie E dur. Dále je to 4.symfonie Romantická, 8.symfonie a 9.symfonie d moll Milému pánu Bohu.

Francouzská hudba

Ve Francii byl stále kladen na operní tvorbu, změna nastala až za působení Saint-Saënsa a Francka. Vzniká Národní společnost pro hudbu která měla za úkol vytvořit národní hudbu, I přes to má na francouzskou hudbu velký vliv německá romantická hudba.

César Franck (1822-1890)

Studoval klavír a varhany na pařížské konzervatoři, byl také Rejchovým žákem. Komponovat začal brzy, na veřejnost však pronikl až jako padesátiletý, ani tehdy však jeho skladby příliš oblíbené nebyly. V jeho skladbách je patrný německý vliv a hlavně vliv Wagnerův. Jeho symfonické básně vychází z Liszta - Vánky, Prokletý lovec, Psyché, Džinové. Dále jsou významné Symfonické variace.

Vrcholem jeho symfonické tvorby je Symfonie d moll.

Camille Saint-Saëns (1835-1921)

Tento skladatel má pro francouzskou hudbu velký význam. Debutoval jako klavírista v 11 letech, ve své době byl populárnější než Franck. Nejvýznamnější je jeho 3. symfonie c moll, dále symfonické básně Kolovrat, Mládí Herculovo nebo Tanec mrtvých (Dance maccabre). Z oper jsou nejznámější Samson a Dalila nebo Jindřich VIII. Již klasické je dílo Karneval zvířat.

Vincent d'Indy (1851-1931)

Symfonické variace Istar, tři symfonie , symfonické básně

Gabriel Fauré (1845-1924)

Byl nesmírně invenční a bohatý komponista, v našich zemích však nedoceněn. Jeho hudba je skvěle technicky vybavena, má blízko k impresionismu. K nejcennější tvorbě patří písně, komorní hudba a z orchestrálních skladeb zejména Pelleas Melisanda. Slavnou skladbou je také Rekviem.

Národní školy

Každý národ postupně usiloval o své vlastní určení. Základem tohoto procesu bylo především národní lidové umění, ve kterém umělci nacházejí oporu.

Polská hudba

Jediným skutečně velikým polským skladatelem 19. století byl **Fryderyk Chopin (1810-1849)**. Otec byl Francouz a matka pocházela z nižší šlechty. Jeho prvním učitelem klavíru byl Vojtěch Živný. Dále studuje na varšavské konzervatoři. Později odjíždí z Varšavy na západ a nikdy se do Polska už nevrátil, odjíždí do Paříže. Působil zde jako učitel klavíru.

Téměř všechna Chopinova díla jsou věnována klavíru. Napsal velké množství etud, známý je klavírní koncert f moll a e moll.

Ruská hudba

Michail Ivanovič Glinka(1804-1857)

Glinka se vzdělával v petrohradském pedagogickém ústavu ve hře na housle a klavír. Ve 30 letech odjel do Itálie , aby se dále vzdělával. Poté se vrátil do Ruska a stal se kapelníkem u carské pěvecké kapely. V Paříži se setkává s Berliozem. Operní tvorba je důležitá z hlediska vývoje ruské hudby. Přímo základním dílem se stává opera Ivan Susanin. Významná je také opera Ruslan a Ludmila.

Mocná hrstka

Byla názorově jednotná skupina mladých průbojných skladatelů, kterou kolem sebe shromáždil Vladimir Vasiljevič Stasov. Snažili se navázat na domácí tradice, ale dosáhnout světové kompoziční úrovně; navázali na Glinku a z evropských skladatelů jim imponovali pokrokoví romantičtí skladatelé jako např. Schumann, Berlioz, Liszt. Tvořili ji skladatelé Balakirev, Borodin, Musorgskij, Rimskij-Korsakov, Kjuj, tzv. novoruská škola

Milij Alexejevič Balakirev (1836-1910)

Byl organizačním vůdcem skupiny. Byl vyznačem národního umění. Založil bezplatnou hudební školu a jako dirigent byl uznáván i u svých odpůrců. Nejvýznamnější je jeho symfonická báseň Tamara a klavírní fantazie Islamey.

Alexander Porfirijevič Borodin (1833-1887)

Povoláním lékařský chemik se věnoval hudbě ve volném čase. Největší dílem je opera kníže Igor, monumentální dílo, na kterém Borodin pracoval 18 let a které nikdy zcela nedokončil.

Modest Petrovič Musorgskij (1839-1881)

Byl největší skladatel ruské hudby této doby. Původně byl důstojníkem a později úředníkem. Žil bohémským a živelným způsobem života, utápěl se v alkoholu. Umírá ve věku 42 let. Významná je jeho opera Boris Godunov, Chovanština nebo Soročinský trh. Písňové cykly Dětská světnička nebo Písně tance a smrti jsou také významné. Ze symfonické tvorby lze vyzdvihnout Noc na Lysé hoře. Hojně hraným dílem jsou Kartinky (Obrázky z výstavy), psané původně pro klavír a dodnes hrané v instrumentaci pro orchestr od Maurice Ravela.

Nikolaj Rimskij-Korsakov (1844-1908)

Byl nejvzdělanější člen Hrstky. Původně lodní důstojník získal skladatelské vzdělání u Balakireva. Již ve svých 27 letech se stal profesorem na petrohradské konzervatoři. Ve své tvorbě se opíral o ruské lidové písně a pokrokové západní skladatele. Napsal celkem 15 oper-např. Sněhurka, Mozart a Salieri, Zlatý kohoutek. V symfonické tvorbě dosáhl Korsakov velkých úspěchů-známá je Šeherezáda a Španělské capriccio.

Významným skladatelem, který se neřadí ke členům mocné hrstky, je **Petr Iljič Čajkovský (1840-1893)**. Vystudoval práva a teprve ve svých 23 letech nastupuje na petrohradskou konzervatoř. Čajkovský se díky přátelství s paní von Meck stává prvním ruským skladatelem známým po celé Evropě. Nejznámějšími díly jsou jeho symfonie-zejména h moll Patetická. Z orchestrálních skladeb

jsou to předehry Romeo a Julie, Bouře nebo Francesca di Rimini. Známy je jeho houslový koncert D dur a klavírní koncert b moll. Z 10 oper jmenujme např. Pikovou dámu nebo Evžena Oněgina. Nejpopulárnější jsou jeho balety-Spící krasavice, Labutí jezero a Louskáček.

Další ruští skladatelé: Sergej Vasiljevič Rachmaninov, Alexandr Konstantinovič Glazunov, Alexandr Nikolajevič Skrjabin

Česká národní hudba

Pro českou hudbu bylo významné založení Pražské konzervatoře roku 1811. Prvním tvůrcem české opery byl František Škroup se svojí operou Fidlovačka

Bedřich Smetana (1824-1884)

Smetana je zakladatelem české národní hudby evropské úrovně. Věnoval se hudbě již od raného dětství. Od svých 19 let studuje hudbu u Josefa Proksche. Po svatbě s Kateřinou Kolářovou působil úspěšně 5 let ve Švédsku, ale po smrti své ženy a po druhém sňatku se vrací zpět do Prahy. Zde působil jako sbormistr Hlaholu a zároveň jako učitel na hudebním ústavu. Po úspěšném provedení opery Braniboři v Čechách se stává kapelníkem v Prozatímním divadle, kde hned mohl provést Prodanou nevěstu. Jako dirigent také řídil orchestrální koncerty. V roce 1874 zcela ohluchl a musel své místo opustit. Zbytek svého života pak prožil u své dcery v Jabkenicích. Za jeho hluchoty vznikla jeho vrcholná díla-cyklus symfonických básní Má vlast, oba smyčcové kvartety i vrcholná díla Sny a České tance.

V jeho dílech se jasně objevují české národní prvky. Smetanova tvorba je velmi obsáhlá, napsal celkem 9 oper (10. nedokončil)-Braniboři v Čechách , Prodaná nevěsta, Dalibor, Libuše, Dvě vdovy, Hubička, Tajemství, Čertová stěna. Z orchestrálních děl jsou to symfonické básně Hakon Jarl, Richard III. Vrcholem je Má Vlast. Z vokální tvorby umíníme významné mužské sbory Píseň na moři nebo Tři jezdci a kantáta Česká píseň. Vynikající jsou jeho smyčcové kvartety e moll z Mého života a 2.smyčcový kvartet d moll.

Antonín Dvořák (1841-1904)

Dvořák je prvním moderním českým symfonikem. Narodil se v Nelahozevsi a dětství prožil ve Zlonicích. V 16 letech odešel do Prahy studovat varhanickou školu, kterou úspěšně absolvoval po 2 letech. Za Smetanova vedení působil v orchestru Prozatímního divadla. Po svatbě s Annou Čermákovou se stal varhaníkem u sv Vojtěcha. Z podnětu Brahmsa získává rakouské státní stipendium a již doznává prvních zahraničních úspěchů. V 90.letech se stává profesorem v New Yorku, kde vznikají jeho nejslavnější díla 9.symfonie, Americký kvartet a violoncellový koncert. Po návratu z Ameriky učí na Pražské konzervatoři a stává se jejím ředitelem.

Dvořák má velmi blízko k Brahmsovi, jeho hudba je veselá, ale umí být i dramatická a filosofická. Napsal celkem 10 oper, ale významné jsou pouze Dimitrij, Jakobín, Čert a Káča a Rusalka. Vysokou úroveň mají jeho vokální skladby - Stabat Mater, Svatební košile, Svatá Ludmila a Rekviem. Napsal celkem 9 symfonií, nejvýznamnější jsou 7. symfonie d moll, 8. symfonie G dur Anglická a 9. symfonie e moll Z nového světa. Napsal i řadu symfonických básní - Vodník, Polednice, Zlatý kolovrat, Holoubek. Světově známé jsou jeho Dvě řady Slovanských tanců. Vynikající jsou jeho instrumentální koncerty - Klavírní koncert g moll, Houslový koncert a moll a Violoncellový koncert h moll. Z komorní tvorby jsou proslulé zejména smyčcové kvartety.

Zdeněk Fibich (1850-1900)

Vedle Smetany a Dvořáka další významný český skladatel. Význam jeho tvorby spočívá v melodramu a opeře. Známe jsou koncertní melodramy Štědrý den, Vodník a scénická melodramatická trilogie Hippodamie. V jeho tvorbě vyniká bohatá klavírní tvorba.

Další skladatelé: Vilém Blodek, Karel Bendl, Pavel Křížkovský

Další evropští skladatelé:

Anglie - Ralph Vaughan Williams, Gustav Holst

Dánsko – Carl August Nielsen (flétnový koncert, řada komorních skladeb)

Norsko – Edward Grieg (Peer Gynt, Klavírní koncert a moll, Norské tance)

Finsko – Jean Sibelius (Houslový koncert, Země tisíců jezer, Finlandia)

Romantismus v opeře

Německo

Carl Maria von Weber – Mistři pěvci norimberští, Tanhäuser, Čarostřelec, Oberyn, Euryanthe

Richard Wagner – Tristan a Isolda, Bludný Holanďan, Prsten Nibelungův

Francie

Charles Gounod - Faust a Markétka, Romeo a Julie

Camille Saint-Saëns – Samson a Dalila

Jules Massenet – Manon, Don Quijot

Georg Bizet – Carmen, Lovci perel

Itálie

Gioacchino Rossini - Lazebník sevillský

Giuseppe Verdi (1813-1901)

Je významným operním skladatelem 19.století. Hudbu studoval soukromě. Jeho první díla propadly až operou Nabucco se prosadil. Trvalou slávu mu získaly opery Rigoletto, Trubadúr, Aida a Othello. Z neoperních skladeb vyniká vokálně instrumentální dílo Requiem nebo jediné komorní dílo Smyčcový kvartet.

Giacomo Puccini

Významné jsou jeho dodnes nejčastěji hrané opery-Tosca, Bohéma a madam Butterfly, Turandot nebo Manon.

Hudba 20.století

Impresionismus

Název tohoto stylu se odvozuje od obrazu Impression od Maneta, kde převládala barevná neurčitost a měkké tóny, absence pevné linie a ztráta pevných obrysů. V hudbě je melodika rozplývavá, užívají se chromatické a celotónové stupnice. Jediným čistým impresionistou je Claude Debussy a částečně Maurice Ravel. Další skladatelé se jím inspirovali.

Claude Debussy (1862-1918)

Již v 11 letech byl přijat na pařížskou konzervatoř ke studiu hry na klavír. Stejně jako Čajkovský se seznámil s paní von Meck a nějaký čas strávil u ní v Rusku. Po návratu dále studuje konzervatoř a v roce 1884 získává Římskou cenu (za kantátu Marnotratný syn). V Paříži žije jako svobodný umělec, bohém, stýká se s básníky a malíři. Obdivuje Brahmse a Wagnera, ale ví, že cesta francouzské hudby je jiná. Jeho hudební jazyk je zcela jiný, inspiruje se také exotickou hudbou. Ze symfonických děl jsou významná tato díla: Faustovo odpoledne, symfonická freska Moře, Images (obrazy) nebo faunovo odpoledne. Debussy napsal jedinou operu Pelleas a Melisanda. Z vokální tvorby jsou významnější Marnotratný syn nebo Utrpení svatého Šebestiána. Klavírní tvorba je mohutná, stejně jako skladby pro sólové nástroje, zmiňme například Syrix pro sólovou flétnu.

Maurice Ravel (1875-1937)

Ravel byl ovlivněn Debussym, ale působí u něj také španělská exotika. Napůl Francouz a napůl Španěl je velmi pilný a pracovitý. Proslul také jako interpret svých vlastních skladeb, podniká koncertní cesty po celé Evropě. Umírá na mozkovou chorobu. První úspěchy mu přináší orchestrální dílo Pavana za mrtvou infantku. Z klavírní tvorby patří k významným dílům Sonatina a Kašpar noci. Dále zmíníme balet Dafnis a Chloe, Španělskou rapsodii. Po 1.světové válce píše skladu Náhrobek Couperinův, La Valse, slavné Bolero nebo Klavírní koncert G dur.

Pozdní romantismus

Pozdní romantismus se projevuje zejména v Německu. Německá hudba inklinuje spíše k agresivnějšímu naturalismu než k impresionismu. Umělecké postoje jsou protichůdné a projevuje se zde bezvýhodnost společenských vztahů.

Richard Strauss (1864-1949)

V Německu byl Richard považován za jednoho z největších hudebníků všech dob. Jeho osobní a umělecký život byl považován za šťastný, diriguje již od svých 20 let, dvacet let byl královským kapelníkem dvorní kapely v Berlíně a nakonec je jmenován ředitelem vídeňské Státní opery. Současně dirigoval po celé Evropě. Stejných úspěchů dosahoval i jako skladatel. Na začátku 20.století se jeho díla hrají po celé Evropě. Po 2.světové válce jeho význam zmenšoval kvůli jeho inklinaci k nacismu.

Straussovo dílo je obrovské. Napsal 17 hudebně-dramatických děl a 14 orchestrálních skladeb. Strauss rozšířil orchestr do nebyvalých rozměrů. Využívá nezvyklých nástrojů. U orchestrální hudby je vynikající Don Juan, Macbeth, Tak pravil Zarathustra a úžasná Alpská symfonie. Z oper zmíníme Salome a Elektru.

Gustav Mahler (1860-1911)

Mahler se narodil v Kališti u Humpolce hudební vzdělání získal ve Vídni. Mahler je jedna z nejzajímavějších postav dějin hudby, prožil si těžké životní osudy, kariéru začal ve dvaceti jako divadelní kapelník (Halle, Olomouc, Praha, Lipsko), ve 28 letech se stává ředitelem opery v Budapešti, pak v Hamburku a od roku 1897 ředitel dvorní opery ve Vídni. Tam se ale později vytváří proti mahlerovské ovzduší. Poslední 4 roky svého života strávil v Metropolitní opeře v New Yorku, kde zemřel.

Významné jsou jeho symfonické písně, celkem 44, například Písně potulného tovaryše. Chlapcův kouzelný roh, Písně o mrtvých dětech. Rozsáhlá je operní tvorba, napsal 9 symfonií.

Expresionismus

Expresionismus v hudbě je realizován jako vzpoura proti přebujelé a sentimentální citovosti romantismu. Expresionismus chce zachytit úzkost trpícího člověka a drastičnost světa. Nejdůležitějšími představiteli expresionismu a tzv II. Vídeňské školy jsou Arnold Schönberg, Alban Berg a Anton Webern.

Arnold Schönberg (1874-1951)

Jeho životní úděl byl velice těžký. Musel se od mládí probíjet životem, hudbu studoval samostudiem a aby se uživil, musel se stát úředníkem. Později řídil pěvecké spolky a kabaretná orchestry. Teprve roku 1901 dostal na Straussovu přímluvu stipendium a mohl se věnovat hudbě

naplno. Střídavě učil ve Vídni a v Berlíně a jako hudební teoretik byl velmi renomovaný. Silně na něho zapůsobil Gustav Mahler. Založil roku 1918 Sdružení pro soukromé provádění hudby, aby se vyhnul publiku a skandálům, které jeho skladby vyvolávaly. V poválečné době se stal velmi známým. Jeho hudba však byla označena za zvrhlou a proto odešel do Ameriky, kde působil jako profesor hudby a skladatel.

Jeho tvorbu můžeme rozdělit na 3 části. V tonálním období skládá například symfonickou báseň Pelleas a Melisanda nebo Písně z Gurre. Atonální období začíná roku 1908. Sem patří především cyklus Písně visutých zahrad a melodram Pierrot lunaire se svým sprechgesangem. Třetí období je spojováno s dodekafonií (užití 12 tónů, které se opakují teprve, až je všech 12 vyčerpáno). V pozdním období napsal mimo jiné Koncert pro housle a orchestr nebo kantátu Ten, který přežil Varšavu.

Alban Berg (1885-1935)

Berg byl žákem Schönberga, pocházel ze zámožných poměrů a mohl se hudbě věnovat. Bergův vývoj je totožný s Schönbergovým, ale jeho výraz je měkčí, lyričtější a má silnější vazby k tradici. Využívá dodekafonie, ale s tradičními prvky. Byl nejhranější skladatel II.vídeňské školy. Nejznámější je jeho opera Vojcek, která byla premiérována v Praze roku 1926, dále opera Lulu a Lyrická suita

Anton Webern (1883-1945)

Byl opět žákem Schönberga, působil jako symfonický a operní dirigent. Po nástupu fašismu byl z veřejného života vyloučen.

Paříž a Pařížská šestka

Pařížská šestka je uskupení šesti skladatelů, jejichž skladby náhodně zazněly na jednom koncertě. Členové byli: Darius Milhaud (balet Vůl na střeše), Arthur Honegger (Pacific 231), Georges Auric, Francis Poulenc, Louis Durey a Germaine Tailleferrová.

Igor Stravinski (1882-1971)

Byl vedle Schönberga druhou nejinspirativnější osobou 20.století. Narodil se v hudební rodině a dostalo se mu dobrého hudebního vzdělání. Jeho skladby pronikly brzy na veřejnost a brzy se proslavil. Přijal francouzské občanství a žil v Paříži, kde se seznámil s nejvýznamnějšími umělci té doby. Ve válečné době odešel do Ameriky, kde působil jako skladatel a profesor. Stravinský tvořil v několika obdobích. Folklorní – Pták ohnivák, Svěcení jara, Petruška, Neoklasické-Oidipus Rex a pozdní-Nářky proroka Jeremiáše

Paul Hindemith (1895-1963)

Byl jeden z nejvšestrannějších hudebníků 20. století, byl to hudební skladatel, organizátor, violista, houslista, komorní hráč a pedagog. Působil v orchestrech při němých filmech a podílel se na festivalech moderní hudby. V roce 1927 se stal profesorem kompozice v Berlíně, po odchodu z Německa působil ve Švýcarsku a od roku 1940 učil v Americe. Napsal operu na vlastní libreto Malíř Mathis, ze symfonické tvorby lze vyzdvihnout symfonii Harmonia Mundi, byl také autorem komorní hudby a napsal Sonátu pro téměř každý dechový nástroj.

Béla Bartók (1881-1945)

Narodil se v Maďarsku, kde byl nedocenen. Učil v Budapešti a v době války odchází do Ameriky. Byl představitelem folklorismu. Zabýval se lidovou písní a vytvořil její sbírku, která čítala 16 000 písní. Známe jsou jeho dva balety Podivuhodný mandarín a Hrad Modrovousův. Z orchestrálních děl je vynikající Koncert pro orchestr.

Ruská hudba

Sergej Prokofjev (1891-1953)

Prokofjev komponoval už od dětství, již ve 20 letech vyhrál 1. cenu konzervatoře svým vlastním koncertem Des dur. Později odjel do Ameriky, kde uváděl koncerty a premiéroval svá díla. Chvilí žil v Paříži a poté se definitivně vrátil do Ruska. Stal se národním umělcem. V roce 1948 byl zakázán. Z oper zmíníme Lásku ke třem pomerančům a Vojnu a mír, velmi známý je jeho balet Romeo a Julie a Popelka. Ze sedmi symfonií je velmi hraná Symfonie č.1 Klasická. Z komorních skladeb je vynikající hudební pohádka Pěť a vlk, psal i hudbu k filmům.

Dmitrij Šostakovič (1906-1971)

Byl vynikající klavírista a laureát Chopinovy soutěže. Již v 18 letech napsal svoji první symfonii. Působil jako pedagog na moskevské a leningradské konzervatoři. Jeho tvorba je obsáhlá, napsal 15 symfonií, opery Nos nebo lady Macbeth Mcenského újezdu, balet Šroub. Také psal hudbu k filmům a stejně jako Prokofjev byl zavrhnut.

Německo

Carl Orff-Kantáta Carmina burana

Francie

Jaques Ibert - Flétnový koncert

Albert Roussel - Hráči na flétnu,

Olivier Messiaen - Exotičtí ptáci

Španělsko

Manuel de Falla - balet Třírohý klobouk

Anglie

Gustav Holst-Planety

Benjamin Britten-Průvodce mladého člověka orchestrem, Synfonie da requiem

Česká hudba

Skladatelé tvořící v první polovině 20.století se označují jako česká moderna, i když mnoho jich ještě komponuje v romantickém stylu. Výrazněji se také projevuje impresionismus, zejména u Suka a Nováka. Skladatelé české moderny byli: J.B. Foerster, V. Novák, J. Suk, O.Ostrčil, Leoš Janáček

Josef Bohuslav Foerster (1859-1951)

Byl kritik, spisovatel, malíř, hudební pedagog (profesor mistrovské školy v Praze). Známa je jeho opera Eva, dále napsal mnoho vokálních skladeb.

Otakar Ostrčil (1879-1935)

V letech 1920-35 byl významným šéfem opery Národního divadla. Provedl například operu Vojcek od Albana Berga. Z vokálních skladeb je známé Osiřelo dítě, dále opera Honzovo království.

Vítězslav Novák (1870-1949)

Byl žákem A. Dvořáka. Ve své době patřil k průkopníkům impresionismu. Byl to významná pedagogická osobnost, který pomáhal vytvořit českou skladatelskou školu, z níž vyrostla celá následující generace. Zabýval se folklorismem-z té doby pochází Jihočeská a Slovácká suita. Z dalších symfonické tvorby jmenujme symfonickou báseň V Tatrách, Podzimní a Májová symfonie nebo vokální dílo De Profundis

Josef Suk (1874-1935)

Žák A. Dvořáka, který patřil k nejuznávanějším osobnostem české moderní hudby. Absolvoval pražskou konzervatoř jako houslista a poté studoval u Dvořáka skladbu. Byl členem Českého kvarteta, se kterým absolvovali na 4000 koncertů. Oženil se s Otylkou Dvořákovou, zemřela v roce 1905. Po její smrti nastává u Suka tragický zlom. Po válce působil jako profesor skladby na mistrovské škole a dozrává od romantismu přes impresionismus k modernímu výrazu. Nejvýznamnější jsou jeho orchestrální díla - symfonie Asrael, symfonická báseň V Tatrách, suite Pohádka, symfonická báseň Praga, dále klavírní skladby Životem a snem, O matince.

Leoš Janáček (1854-1928)

Leoš Janáček byl nejoriginálnější osobnost české hudby 20. století. Narodil se v Hukvaldech, v 11 letech odešel do Brna kde vystudoval učitelský ústav. Poté vystudoval varhanickou školu v Praze a konzervatoř v Lipsku a Vídni. Byl to vášnivý sběratel lidových písní. Působil jako pedagog, kritik, sbormistr a organizátor hudebního života v Brně. Od roku 1888 se soustavně zabýval výzkumem lidové písně. Janáček se stal známým až v pozdním věku, jeho skladatelský styl je originální a svébytný. Napsal několik oper, nejznámější je světově proslulá Její pastorkyňa a Liška Bystrouška. Z orchestrálních děl je to vynikající Sinfonietta a Taras Bulba. Z vokálních děl jmenujme Glagolskou mši, Zápisník zmizelého nebo 70 000. Komorní a klavírní tvorba je taky obsáhlá, cykly V Mlhách nebo Po Zarostlém chodníčku jsou velice oblíbené.